
Na vysoké školy půjde dobrá polovina mladých lidí

Na vysoké školy půjde dobrá polovina mladých lidí

Často slyšíme, že v počtu vysokoškoláků silně pokulháváme za vyspělými zeměmi. Jan Koucký nyní přichází s tvrzením, že tomu tak už není.

V odborných, ale i politických kruzích vrcholí spor o to, zda má Česká republika málo nebo dost vysokoškoláků. Zatímco skupina vedená šéfem poradců ministryně Kuchtové Petrem Matějí stojí na tom, že za vyspělými zeměmi v počtu vysokoškoláků silně zaostáváme, ředitel Střediska vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy Jan Koucký tvrdí, že to už dnes není pravda.

Na vysoké školy nejdou všichni hned po maturitě

Faktem je, že v roce 2006 se poprvé zapsalo na všechny vysoké školy v České republice rekordních 74 tisíc mladých lidí. „To představuje téměř 55 procent příslušné věkové skupiny. Kromě toho je tu ještě více než jedenáct tisíc studentů, kteří se zapsali například na vyšší odborné školy, jež jsou při mezinárodních srovnáních rovněž zařazovány do terciárního studia,“ říká Koucký a dodává: „I když odečteme ty, kteří se zapsali na oba typy škol, dojdeme stejně k ukazateli kolem 60 procent příslušné věkové skupiny. Taková čísla jsou již i podle mezinárodně respektované metodiky OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj) na úrovni jiných vyspělých zemí.“

Podle Kouckého nemá smysl vyčíslit, kolik se dostalo na vysokou školu například devatenáctiletých. To proto, že na vysokou nechodí zdaleka všichni v devatenácti letech. Mnozí z nich jsou v té době ještě na střední škole, někteří další si dávají rok pauzu, jiní to zkusí až o pět let později. V řadě zemí jsou proto vysokoškoláci starší než u nás.

Například ve Švédsku začali být podle zákona při přijímání ke studiu vysloveně zvýhodňováni lidé, kteří jsou starší 25 let nebo za sebou mají alespoň 4 roky praxe. Také proto je ve Švédsku mezi poprvé zapsanými téměř polovina těch, kteří již dosáhli 25 let. U nás se na vysokou školu přechází naopak co nejdříve po skončení střední školy, takže podíl zapsaných devatenáctiletých studentů máme dokonce jeden z nejvyšších na světě.

„Pro mezinárodní srovnávání přístupu k vysokoškolskému vzdělání to podle metodiky OECD ale není směrodatné. Důležité je vědět, kolik lidí z určité věkové skupiny (kohorty) má možnost během svého života studovat,“ říká Jan Koucký. Doporučuje si pro příklad vzít třeba osoby narozené v roce 1980 a sledovat jejich další dráhu.

Sedm procent z nich bylo na vysokou zapsáno již v roce 1998, kdy jim bylo osmnáct. O rok později se ze stejné skupiny mladých lidí mezi vysokoškoláky dostalo dalších 8,2 procenta tehdy devatenáctiletých, v následujícím roce 4,5 % již dvacetiletých a tak dále.

Do roku 2006 bylo do vysokoškolského studia poprvé zapsáno celkem 25,2 procenta osob sledované věkové skupiny, přičemž se mohou hlásit ke studiu dál. Lze předpokládat, že do jejich čtyřiceti let dosáhne tento podíl 28–30 procent.

Z mladých lidí, jimž bylo osmnáct v roce 2001, se celkový podíl zapsaných na vysokou vyšplhá až ke čtyřiceti procentům. A ještě markantněji je postupné zvyšování počtu studentů patrné u kohorty osmnáctiletých z roku 2004. Přestože jim bylo loni teprve dvacet, přes 35 procent z nich se již zapsalo do vysokoškolského studia a lze předpokládat, že nakonec se na vysokou zapíše téměř polovina.

„Růstová dynamika České republiky je v tomto směru podle údajů OECD jedna z nejvyšších na světě,“ konstatuje Jan Koucký. A vzhledem k výrazně menší velikosti ročníků dětí, které dnes chodí do základních škol, vyjadřuje současně obavu, aby nebyla až příliš vysoká: „Za 6–10 let, kdy se do věku studentů dostanou slabé populační ročníky, může totiž dojít k tomu, že na vysokou nebo na vyšší odbornou školu se zapíše celkem přes 80 % osob příslušného věku.“

Přílišná expanze by mohla přinést problémy

Takovou expanzi nepovažuje Koucký za rozumnou, protože má, jak říká, negativní dopad na kvalitu vzdělávání a úroveň udělovaných diplomů.

Zkušenosti z jiných zemí, které podobnými procesy prošly již dříve, podle něj ukazují, že je možné jim do jisté míry předejít řadou doprovodných strukturálních změn, především podstatně rozsáhlejší diverzifikací vysokoškolského systému. Podobné reformy však u nás zatím téměř neproběhly, tvrdí Koucký. Podle něj už v ČR není třeba počty studentů vysokých škol výrazněji zvyšovat, ale naopak je v co nejbližší době spíše stabilizovat, pozorně vyhodnocovat uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu a dosáhnout nejvýše jen mírného růstu podílu zapsaných, který probíhá ve vysokém školství i v jiných zemích.

„Zajistit to mohou různá opatření vysokoškolské politiky, například nová pravidla financování, která mnohem více podpoří rozvoj kvality v rozmanitosti místo rozvoje kvantity ve stejnosti,“ navrhuje Koucký.

Nejde o to, co říkám já

Co si o jeho údajích myslí šéf poradců ministryně školství Petr Matějů? „Nejde o to, co jim říkám já. Ptejme se, co jim říká mezinárodní statistika OECD, a ta nás pořád řadí k zemím, které v počtu vysokoškoláků zaostávají,“ odpověděl na naši otázku. Připustil však, že poslední čísla z OECD nejsou nejčerstvější. Ve skutečnosti se totiž týkají akademického roku 2003/2004.

Analytička Ústavu pro informace ve vzdělávání Michaela Kleňhová, které jsme se rovněž ptali, se číslem takticky vyhnula a napsala nám, že na otázku, zda máme vysokoškoláků hodně, nebo málo, neexistuje jednoznačná odpověď. Podle ní se dá očekávat, že poptávka zaměstnavatelů po lidech s terciárním vzděláním, zejména určitých profesí, bude narůstat. Neznamená to však, že všichni budou požadovat absolventy magisterských studijních oborů.

Josef Beneš z ministerstva školství uvedl, že při aktualizaci dlouhodobých záměrů se bude pracovat se všemi dostupnými analýzami a samozřejmě i s analýzou Jana Kouckého.